

IRODALMI ISMERTETŐ.

Jaccard. *Nouvelles recherches sur l'accroissement en épaisseur des arbres*. Memoire primé et publié par la fondation Schnyder von Wartensee à Zürich. Edition Payot. Lausanne et Genève 1919. 200 o. 32 tábla, 75 ábrával.

Jaccard ezen legújabb munkája a Schnyder von Wartensee-féle alapítványból¹ jutalmazott francia nyelven megjelent pályamunka². Jaccard a fák növekedésére vonatkozólag rendkívül kiterjedt vizsgálatokat végzett. 200 fát vizsgált meg, 100-at rendszeresen tenyésztett és 5000 mikroszkopiai praeparátumot vizsgált át. Jaccard elsősorban Metzger³ elméletét igyekszik megdönteni. Metzger a fa törzsét mint egy minden irányban egyenlő ellenállást kifejtési tudót tartotta fogta fel, Jaccard ezt elvetette, szerinte a fatörzs felépítésénél a mechanikai elv csak másodrendű szerepet játszik s a fatörzs kifejlődésénél főképen azon fiziológiai elv érvényesül, amely azt kívánja, hogy a törzs bármelyik magasságban vett felülete az időegységben egyenlő vízmennyiséget tudjon a gyökerekből a koronába vezetni, vigyis a törzs egy mindenütt egyenlő vezető képességgel rendelkező vízvezető ut legyen. „(Letronc des arbres considéré comme fût d'égale capacité conductrice pour l'eau”).

Ezen elvnek megfelelően a fatörzs alakját egy III-ad fokú paraboloid, amelyet Metzger elmélete megkíván, nem közelítheti meg.

Ezt az elvet Jaccard sok adattal igyekszik bizonyítani. Munkájában ezenkívül még sok érdekes vizsgálatot és adatot közöl a fák normális és excentrikus vastagsági növekedésére vonatkozólag, melyeket itt részletesen nem ismertetünk. Eredményeit kellő objektivitással kell fogadnunk, azonban kétségkívül áll, hogy sem Metzger, sem pedig Jaccard merev fiziológiai elvei nem lehetnek azok a szűk keretek, melyek között a fák növekedésének komplikált életfolyamata halad. Az általa ismertetett tényező is egy a sok között, de nem kizárólagos.

Mindezek dacára azonban kétségtelen, hogy Jaccard munkája és vizsgálatai a fák növekedésére vonatkozó ismereteinket jelentős mértékben gyarapították.

Küster. *Botanische Betrachtungen über Alter u. Tod*. Berlin. Borntraeger. 1921. 44. o.

A Schaxel által szerkesztett: *Abhandlungen zur theoretischen Biologie* sorozat 10. füzete ez a kis munka, amely a növények korára és halálára vonatkozó pozitív és spekulatív jellegű ismereteinket tárgyalja kritikai alapon.

Tárgyalja a növények, de főképen a fák korát, összehasonlítva az állatokéval, az öregség fogalmát és ennek tüneteit, a levelek életkorát, a száraz sejtek, szövetek és szervek nyugalmi állapotát (vita minima), az öregség és a halál fiziológiai folyamatát, mint kémiai folyamatok kölcsön hatását.

Baur. *Die wissenschaftlichen Grundlagen der Pflanzenzüchtung*. Borntraeger. Berlin 1921. 115. oldalon 6 táblával és 11 ábrával.

A könyv Baur kitűnő szerkesztésében az átöröklési törvényekre vonatkozó újabb kutatásokat ismerteti s részletesen kitér ezeknek a gyakorlati mező és erdőgazdasági alkalmazására. A gyakorlati szakemberek számára készült és ennek megfelelően inkább népszerű keretekben mozog,

¹ 1913. Neue Untersuchungen über das Dickenwachstum der Bäume.

² A német nyelvű pályamunka már 1918-ban megjelent. A. Engler. Tropismen u. excentrisches Dickenwachstum der Bäume. Zürich. Beer. u. comp. 1918. 100 oldalon 16 ábrával és 43 táblával.

³ Metzger. Der Wind als massgebender Faktor für das Wachstum der Bäume. Münch. forstl. Hefte. 1893.

anélkül, hogy ez a körülmény a munka tudományos színvonalát bármiképpen befolyásolná, s ezért nemcsak a mezőgazda, hanem a botanikus számára is jó kézi könyvet jelent.

Potonié's *Lehrbuch der Paläobotanik*, 2. kiadás. Átdolgozta W. Gothan. Berlin. Borntraeger. 1921. 537. o. 326. ábra.

A munka Potonié ismert művének legújabb átdolgozása, célja a geológia és a botanika követelményeinek egyformán megfelelni. Az előző kiadás spekulatív jellegű phylogenetikai fejtegetéseit kihagyta és csak azt vette fel, amit az objektív kritika eddig elfogadott. Az anyagbecsztás az első kiadástól több helyen eltér, így helyet kapott benne az Angiospermák tárgyalása Menzel tollából és a diluviális flóra ismertetése, amelyet Stoller dolgozott ki. Az újabb irodalmat az első negyedfélvben csak 1915.-ig vehette figyelembe, a továbbiakban 1919. végéig.

Graebner. *Lehrbuch der nichtparasitären Pflanzenkrankheiten*. Berlin. P. Parey. 1920. 333. o. 244. ábra.

A munka tulajdonképpen azt a célt szolgálja, hogy Sorauer *Handbuch der Pflanzenkrankheiten* című munkájának I. kötetét megrövidített formában, s így olcsóbb áron, szélesebb körök számára hozzáférhetőbbé tegye. Az anyagbecsztás Sorauer fenti munkájának legújabb kiadásában megjelent I. kötetével egyezik¹, s a régi anyaggal szemben sok jelentős, az újabb kutatásoknak megfelelő változást mutat,

Reianu. *Kohlensäure und Pflanze* Knapp. Halle a. d. S. 1920. 193 o. 3 grafikonnal.

A munka a Jagor alapítvány támogatásával jelent meg. Tárgyalja a CO₂ assimilációra vonatkozó legújabb elméleteket és a gyakorlati mezőgazdaságnak és CO₂ probléma egymás közötti viszonyát, — a levegő CO₂ tartalmát, illetve ennek a változásait. Objektív kritikával megírt, jól használható, összefoglaló munka.

Fehér Dániel.

APRÓ KÖZLEMÉNYEK.

Herbarium Hanakianum. A szabadságharcot megelőző évtized természettudományi mozgalmaiban élénk részt vett Hanák János. Irodalomtörténetünk mint zoologust szokta emlegetni. Élet-rajzírója, Pólya József említi azonban, hogy szenvedélyes növénygyűjtő is volt s a regensburgi fűvésztársaság 1848-ban oklevelével tisztelé meg². Növénygyűjteményét nem igen szokták emlegetni. A Magyar Nemzeti Múzeum *Flora Hungarica*-jában a Vágner Lajos-féle Herbáriummal kapcsolatban Hanák névvel is találhozunk ugyan, mint akivel Vágner összekötetésben állott³. Ennyi az egész. Kanitz a magyar botanika történetét tárgyaló

¹ Sorauer: *Handbuch der Pflanzenkrankheiten*. Parey Berlin. 1921. Sorauer halála után átdolgozták I. Graebner Berlin. II. Lindau. Berlin. III. Reh. Hamburg. IV. kiadás.

² Az állattan története és irodalma hazánkban. Irta: Hanák János. Kiadta: Pólya József Pest, 1849. V—X. lap.

³ A Magyar Nemzeti Múzeum Növénytára. Budapest, 1902. Hornyánszky Viktor nyomdája. 30. lap. Különlenyomat a Magyar Nemzeti Múzeum multja és jelene c. emlékkönyvből.